

Микола ПАРХОМЕЦЬ

д.е.н., професор

Дарія ЮЗВИШИНА

студентка

Західноукраїнський національний університет

**ВИРОБНИЦТВО ЗЕРНА КУКУРУДЗИ
В ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ НА ІННОВАЦІЙНІЙ ОСНОВІ**

Аналіз діяльності підприємств з виробництва зерна кукурудзи показав, що одним із головних чинників підвищення ефективності зерна кукурудзи є збільшення витрат обігових та основних активів в розрахунку на 1 га зібраної площі, тобто рівень інтенсифікації (табл.1).

Таблиця 1.

**Вплив інтенсифікації на ефективність виробництва і збуту зерна кукурудзи
у підприємствах Тернопільської області за 2016-2020 рр.**

Показники	Групи підприємств за рівнем витрат на 1 га зібраної площі зерна кукурудзи, грн			III Група в % до I групи
	I до 6000	II 6001-9000	III 9001 і більше	
Кількість районорків, один.	26	14	16	61,5
Витрати на 1 га зібраної площі кукурудзи на зерно, грн	4341	7386	12431	286,4
Урожайність кукурудзи на зерно, ц/га	71,2	74,5	76,3	107,2
Виробнича собівартість 1 ц зерна, грн	63,5	98,6	170,2	266,0
Продано зерна на 1 га зібраної площі, ц	52,0	67,1	78,4	150,8
Повна собівартість 1 ц проданого зерна, грн	134,6	121,8	156,2	116,0
Ціна 1 ц проданого зерна кукурудзи, грн	168,1	174,8	234,7	139,6
Отримано прибутку (збитку), грн: на 1 ц проданого зерна	33,5	53,0	78,5	234,3
на 1 га зібраної площі	2385,2	3948,5	5989,6	251,1
Коефіцієнт дохідності, пункт.	1,25	1,44	1,50	+0,27
Рентабельність продажу зерна кукурудзи, %	24,9	43,5	50,3	+25,4

Джерело: розраховано на основі [1; 2].

Порівняно високих показників, економічної ефективності вирощування кукурудзи на зерно досягнуто, як видно з таблиці, у підприємствах другої і третьої груп при рівні витрат на 1 га зібраної площі від 7400 грн до 12500 грн. В тих підприємствах значно вища урожайність кукурудзи на зерно і порівняно кращі економічні результати.

Практика засвідчила, що управління витратами в процесі виробництва зерна кукурудзи необхідно спрямовувати на придбання насіння нових сортів і, особливо, високоврожайних гібридів.

Дослідження фахових джерел [1; 2; 3] показало, що для підприємств Тернопільської та західних областей України рекомендовано нові гібриди кукурудзи на зерно, зокрема: ДКС-3939 із ФАО 320; ДКС-4014 із ФАО 310; ДКС-3511 із ФАО 330; Лімагрейн; ЛГ 3258; ЛГ Новий та інші. Саме ці гібриди (іноземна селекція) спроможні забезпечити порівняно вищу урожайність (10-12 т/га), меншу передзбиральну вологість зерна та його собівартість, що суттєво впливає на підвищення економічної ефективності виробництва кукурудзи.

Зазначимо, що головним напрямком підвищення економічної ефективності та конкурентоспроможності розвитку зернового господарства у підприємствах України має стати запровадження інноваційних ресурсозберігаючих технологій на основі використання методів цифрової економіки. Саме цифрова економіка стала акселератором суттєвого підвищення економічної ефективності виробництва зерна та іншої продукції рослинництва у підприємствах АПК [1, с.180].

Варто зазначити, що цифрова економіка є головним пріоритетом для розвинутих країн світу: США, Японії, Китаю, Німеччини, Великої Британії, Голландії, Данії, Франції, а тому розвиток цифрової економіки повинен стати пріоритетом і для України.

Дослідження наукових праць, [1; 2] показало, що в країнах: Естонії, Ірландії, Швеції, Ізраїлі безпосередній ефект від комплексного впровадження цифрової економіки становить + 20% ВВП, а кумулятивний ефект протягом п'яти років після впровадження: 12-14% росту ВВП кожного року, у той час як рентабельність інвестиції в цифрову трансформацію сягає 500%.

Аналіз літератури [1; 2; 3] показав, що сучасні можливості цифрової економіки в аграрному секторі передбачають: застосування супутникових навігаційних систем (GPS) і геоінформаційних систем (ГІС) для точного землеробства; управління технікою; використання метеостанцій; використання безпілотних літальних апаратів (дронів); технології контролю зерносховищ; системи управління, призначені для автоматизації обліку і управління та ін.

Системи глобального позиціонування GPS, спеціальні датчики, аерофотознімки і знімки з супутників, а також спеціальні програми для агроменеджменту на базі геоінформаційних систем (ГІС) збирають дані, що використовуються: для точнішої оцінки оптимуму густини висіву; розрахунку норм внесення добрив і засобів захисту рослин (ЗЗР); точнішого прогнозу врожайності і фінансового планування. Створюються технологічні карти полів, їх електронні паспорти з врахуванням всіх показників по кожному полю: культура, сівозміна, стан ґрунту рельєф, виконані та заплановані операції.

У техніці, зокрема комбайнах є пристрої для створення й використання карт урожаю. Ці комбайни обладнані глобальними позиційними й географічною інформаційною системами, мають зв'язок із супутниками через приймач-антену, а також устаткування для ведення моніторингу врожайності. Таке устаткування випускають виробники марки John Deere, Claas, New Holland. [2, с.438]

До процесу управління технікою відносять: контроль за використанням палива; відстеження переміщень техніки, зокрема для встановлення обліку і контролю за збором врожаю; управління окремим обладнанням, зокрема форсунками та висівним апаратом; чітке визначення часу виконання операцій та їх контроль.

Здійснення контролю та обліку ПММ від нафтобази до фактичного використання в техніці включає: контроль видачі палива з паливозаправника та на АЗС; облік палива на техніці за допомогою «проточних датчиків» на вхід палива в двигун і «обратки»; переобладнання АЗС, контроль температури і густини при видачі палива.

Встановлення системи обліку і контролю за збором врожаю зернових культур включає: автоматичну перевірку наявності автомобіля при вивантаженні врожаю з комбайна на авто; вивантаження врожаю з комбайна на авто за визначеними RFID – картками; автоматичний контроль зупинок автотранспорту при перевезенні врожаю з полів на елеватор тощо [2].

Використання метеостанцій в агровиробництві дає можливість:

– визначення оптимальних погодних умов для проведення технологічних операцій (сівба сільськогосподарських культур, збирання врожаю, косовиця багаторічних і однорічних трав на сіно, боротьба із шкідниками та хворобами);

– прогнозування урожайності усіх сільськогосподарських культур шляхом моніторингу за рівнем забезпечення поживних речовин у певні агротехнічні строки (наявність у ґрунті мікро і макроелементів, вміст гумусу та ін.);

– визначення оптимальної необхідності включення системи поливу.

Використання безпілотних апаратів (дронів) у сільському господарстві здійснюється в рамках системи онлайн моніторингу та з транспортною функцією, зокрема для: планування карт – завдань на посів (безпілотні апарати здатні створювати точні 3D-карти); аналізу вегетації (надає дані для іригації і управління рівнем азоту); внесення засобів захисту рослин, (дрони можуть летіти на заданій висоті над рослинами, розпорошувати задану норму хімікатів або вносити біологічні організми).

Таким чином концентрація й інтенсифікація є важливою передумовою використання інноваційних методів управління за допомогою інформаційних технологій цифрової економіки для підвищення ефективності функціонування галузей сільськогосподарських підприємств.

Використання у зерновому господарстві підприємства цифрової економіки дасть змогу здійснювати: якісний моніторинг за використанням поточних витрат; оперативно вирішувати необхідні

виробничі коригування; прискорене управління та прогнозування собівартості, що сприятиме підвищенню прибутковості та конкурентоспроможності продукції.

Список використаних джерел

1. Пархоμεць М.К., Уніят Л.М. Інноваційні методи управління виробництвом зерна кукурудзи у сільськогосподарських підприємствах. *Економічний аналіз*. 2018. Том 28. № 3. С. 176-183.
2. Пархоμεць М.К., Уніят Л.М., Соловей І.С. Підвищення конкурентоспроможності зернового господарства у сільськогосподарських підприємствах: монографія. Тернопіль: Осадца Ю.В., 2019. 232 с.
3. Уніят Л.М. Організаційно-економічні засади інноваційного розвитку підприємств агропромислового бізнесу в конкурентному середовищі: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 586 с.